

הכנסת העשרים וחמש

יוזם: חבר הכנסת ולדימיר בליאק

5008/25/פ

הצעת חוק עוסק בכלכלת הפלטפורמה, התשפ"ה-2024

הגדרות

1. בחוק זה –

"התקשרות" – התקשרות בין מפעילה לעוסק המרשה לו לקבל הצעות למתן שירות באמצעות הפלטפורמה ומחייבת את המפעילה לשלם לו תמורה בעדן;

"זמן מתן השירות" – משך הזמן בו העוסק מבצע בפועל את השירות;

"המפעילה" – חברה כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1991¹, או תאגיד אחר שהתאגד כדין וכשיר לפעול ככזה בישראל, המפעילים את פלטפורמת השירותים הדיגיטלית;

"עוסק" – יחיד, או חברה שהכנסתה נובעת מפעילות של יחיד שהוא בעל המניות היחיד בה, הרשומים כעוסק כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1952², שהתקשר עם המפעילה בהתקשרות המרשה לו לקבל הצעות לספק שירות על גבי פלטפורמת השירותים הדיגיטלית שהיא מפעילה, ולקבל מהמפעילה את התמורה בעד מתן השירות;

"פלטפורמת שירותים דיגיטלית" – מרחב מקוון המציע לעוסקים הפועלים על גבי הזדמנות לספק שירות, ומנהל רישום על מתן השירות באמצעותה;

"השירות" – השירות אותו מספק העוסק על גבי פלטפורמת השירותים הדיגיטלית בהתאם להתקשרות;

¹ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.
² ס"ח התשל"ו, עמ' 52.

"תמורה" – הסכום הכולל שמקבל העוסק מן המפעילה עבור השירות במהלך תקופת התשלום המוסכמת, למעט תשר;

"תמורה שעתית ממוצעת" – הסכום המתקבל מחלוקת התמורה ששולמה לעוסק, במספר השעות שבהן ניתן השירות באותה תקופת תשלום מוסכמת;

"תקופת התשלום המוסכמת" – התקופה שבעדה משולמת התמורה לעוסק כפי שנקבעה בהתקשרות, ואינה עולה על חודש קלנדרי;

"תשר" – כל תמורה שמקבל העוסק בקשר לביצוע השירות, שלא מידי המפעילה, והיא מעבר לתמורה המוגדרת על ידי המפעילה.

תחולה 2. הוראות חוק זה יחולו רק על עוסק שלגבי ההתקשרות שבינו ובין המפעילה מתקיימים כל התנאים האלה:

(1) העוסק אינו מחויב לקבל על עצמו לבצע שירות במועדים או בהיקפים מסוימים על גבי פלטפורמת השירותים הדיגיטלית של המפעילה;

(2) העוסק רשאי להתקשר עם גופים אחרים שאינם המפעילה למתן השירות;

(3) העוסק אינו מחויב לקבל על עצמו הצעה מסוימת למתן שירות על גבי פלטפורמת השירותים הדיגיטלית של המפעילה כתנאי להמשך מתן הרשאה לספק שירות על גבי הפלטפורמה.

העדר יחסי עבודה 3. אין בהתקשרות של העוסק עם המפעילה לצורך קבלת הרשאה לקבל הצעות לספק שירות על גבי פלטפורמת השירותים הדיגיטלית שאותה היא מפעילה, כדי להקים יחסי עבודה בין הצדדים להתקשרות, לכל דבר ועניין, והצדדים לא יחויבו בכל חובה אשר היו חבים זה לזה, מתוקף כל דין, לו היו ביניהם יחסי עבודה.

תמורה מינימאלית 4. על אף האמור בכל הסכם בין העוסק למפעילה, התמורה השעתית הממוצעת שעוסק זכאי לה מהמפעילה, לא תפחת מסך השווה לשכר המינימום לשעה, כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987.³

³ ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

5. החלת חקיקה הוראות החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998⁴, הוראות סעיף 8 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998⁵, והוראות סעיף 2 לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988⁶, החלות לעניין מעסיק כלפי עובדו או דורש עבודה, יחולו על המפעילה כלפי העוסק, בשינויים המחויבים.
6. הכשרת בטיחות סמוך לאחר תחילת ההתקשרות בין המפעילה לבין העוסק, העוסק יעבור הדרכה מטעם המפעילה בדבר מניעת סיכונים הכרוכים במתן השירות והגנה מפניהם; העוסק יעבור הדרכה חוזרת כאמור אחת לשנה לפחות. ההדרכה יכולה להתבצע באופן מקוון או פיזי, בהתאם להחלטת המפעילה.
7. הגבלת זמן מתן השירותים המפעילה לא תציע לעוסק לספק שירות כאשר זמן מתן השירות על ידי העוסק באותה יממה עלה על 12 שעות.
8. הודעה על סיום התקשרות מפעילה המבקשת להפסיק התקשרותה עם עוסק תיתן לו הודעה מראש בת שבעה ימים טרם הפסקת ההתקשרות, וזאת לאחר שתינתן לו הזדמנות הוגנת להשמיע את טענותיו בהתאם לנוהל שתכין המפעילה; סעיף זה לא יחול במקרים בהם ישנן נסיבות מיוחדות המצדיקות את סיום פעילות העוסק לאלתר.
9. מועד לתשלום התמורה התמורה תשולם לעוסק על ידי המפעילה בתוך שבעה ימים מתום תקופת התשלום המוסכמת, אלא אם כן הוסכם בין הצדדים אחרת בכתב במסגרת ההתקשרות.
10. ביצוע שר העבודה ממונה על ביצוע חוק זה.
11. תחילתו של חוק זה ביום

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות התפתח בעולם בכלל ובישראל בפרט, מודל כלכלי חדש המתבסס על שימוש בפלטפורמות מקוונות המחברות בין צדדים המבקשים לספק שירות או מוצר למי שמבקשים לצרוך אותם. מודל זה, המכונה "כלכלת הפלטפורמה", צבר תאוצה והפך לתופעה חברתית ניכרת, העומדת לפתחם של מקבלי ההחלטות בזירה הציבורית והמשפטית כאחד. כלכלת הפלטפורמה הגדילה באופן משמעותי את היעילות והפרייון במקומות בהם היא מתקיימת, הביאה לשיפור רמת השירות וכן להנגשת שורה ארוכה של שירותים ומוצרים לכלל הציבור. לכלכלת הפלטפורמה יש גם השפעות רחבות על שוק התעסוקה, והיא תורמת לגיוון, לגמישות וליכולת העמידה של שוק התעסוקה בעולם. בצד היתרונות הגדולים למקבלי השירות בכלכלת הפלטפורמה, ישנם יתרונות משמעותיים גם לעוסקים בכלכלת הפלטפורמה: מודל זה מאפשר לעוסקים בו גמישות חסרת תקדים.

⁴ ס"ח התשנ"ח, עמ' 166.

⁵ ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.

⁶ ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.

* המועד ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

יכולת הבחירה והגמישות בהגדרת הזמינות לעבודה, היקף העבודה, תזמון העבודה, ויכולת השהיית העבודה באופן אוטונומי לחלוטין, הפכו מודל פעילות זה למודל שהביקוש אליו עולה ושהוא אטרקטיבי בעבור אוכלוסיות רבות ומגוונות. שינויים אלו ומגמה זו יצרו בשטח מציאות חדשה ובה הקטגוריות הישנות של "עצמאיי" ו"שכיר" אינן נותנות מסגרת הולמת אשר מבטיחה מחד את שימור יתרונות המודל הכלכלי ומאידך מסדירה רשת ביטחון ראויה לעוסקים בכלכלת הפלטפורמה.

לאורך השנים, בהעדר הסדרה בחקיקה, פותחו בפסיקה המבחנים לקיומם של יחסי עבודה, תוך הבחנה בין קיום יחסי עבודה לבין מתכונות אחרות של התקשרות. לאורך השנים נמתחה ביקורת על המבחנים אשר פותחו בפסיקה, ביקורת אשר התעצמה בשנים האחרונות, וזאת לאור התמורות המשמעותיות, כולל טכנולוגיה וחדשנות, המתרחשות בעולם התעסוקה. כך, נסיקתה של כלכלת הפלטפורמות בשנים האחרונות לימדה כי ההבחנות המסורתיות בין עובד שכיר לבין קבלן עצמאי, אשר פותחו בעיקרן על ידי בתי הדין לעבודה, ונבחנות בכל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו, אינן נותנות מענה הולם לעוסקים בכלכלת הפלטפורמות ולחברות המפעילות את הפלטפורמה.

בהתאם, המצב המשפטי הנוהג עלול להוביל לסיווג שגוי, אשר יפגע קודם כל ברצון העוסקים העצמאיים וביכולות הגמישות והניהול העצמית שלהם לפרנסה ראויה. לצד זאת תיפגע גם היכולת של מפעילת הפלטפורמה לפעול לתווך באופן גמיש ויעיל בין הצרכן לעוסק, על שלל היתרונות המאקרו כלכליים למשק שנושאת עימה פעילות זו.

לפיכך, על מנת למצות את כלל היתרונות של כלכלת הפלטפורמה בישראל ובראשן התמיכה בעסקים קטנים ובינוניים, גיוון שוק התעסוקה ושמירה על עצמאות והרצון של העוסקים בכלכלת הפלטפורמה מוצע לקבוע כי לעוסקים יוענקו הגנות שונות, תובטח להם תמורה מינימאלית, תהיה הגנה על שעות מתן השירות, תידרש הדרכה בעניין בטיחות וכן תינתן הודעה מוקדמת ויבוצע שימוע לפני הפסקת ההתקשרות ותינתן הגנה מפני הטרדה מינית ואפליה ובצד זה ייקבע כי לא יתקיימו יחסי עבודה. כמו כן תימנע פגיעה בעצמאותם של העוסקים להחליט על היקף פעולתם במסגרת הפלטפורמה ובאפשרותם לתת את השירות גם במסגרות אחרות, בין מפעילות הפלטפורמה לבין העוסקים. כל זאת לצד שמירה על עקרונות היסוד של פעילות המפעילות, לרבות גמישות, אוטונומיה וניהול עצמי, מהם נהנים המשתמשים בפלטפורמה.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברי הכנסת משה פסל ודן אילוז (5007/25/פ).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י' בחשוון התשפ"ה (11.11.2024)